

COVID-19 PANDEMİSİNDE KAYNAK DAĞITIMININ POPÜLİST NİTELİĞİ: ABD'DE KAMU YARARI VE DONALD TRUMP'UN POLİTİK ÜSLUBU¹

Satuk Buğra ÇETİNKAYA², Tuna SARAL³

Makale Bilgisi

DOI: 10.35379/cusosbil.1228475

Makale Geçmişi:

Geliş 02.01.2023

Kabul 02.05.2023

Anahtar Kelimeler:

Sosyal Mesafe,

Popülist Siyaset,

Kaynak Dağıtımı,

Kamu Yararı.

ÖZ

Covid-19 pandemisi döneminde yaşanan kriz ortamı, siyasi arenada küresel ölçekli bir sarsıntıyı beraberinde getirmiştir. Bu dönemde verimliliği merkeze alan ve popülist-partizan bir siyaset tarzını benimseyen hükümet etme anlayışı sorgulanmaya başlamıştır. Bir kriz olarak pandeminin mekânsal ve zamansal etkisi de büyük ölçekli olmuştur. Krizin derinliği ve büyüklüğü karşısında küresel örgütlerin yetersizliği, ulus-devletlerin önemini bir kez daha ortaya koymuştur. Bu gelişmeler ışığında hükümet etmenin değer ve normlarına dair eleştiriler de gün yüzüne çıkmıştır. Bu çalışmada, popülist-partizan siyasi liderliğe ve klientelist dağıtım mekanizmasını işlevsel kılan verimlilik mantığına yönelik eleştirel bir konum alış ve bu alanda üretilen literatüre katkı sunmak amaçlanmıştır. Bu çalışma kamu yararı mantığının hâkim olduğu kamu yönetimi ve kurumsal mekanizmaların etkinliğini koruduğu stratejik bir siyaset tarzının kriz durumuna cevap olarak ileri sürülebileceği iddiasındadır. Amerika Birleşik Devletleri, hem verimlilik odaklılığın hem de popülist-partizan siyasi liderliğin hâkim olduğu model ülkelerden bir tanesidir. Çalışmanın inceleme nesnesi, Donald Trump'un pandemi dönemindeki bir konuşmasının çözümlenmesidir. İlk bölümde, kavramsal çerçeve olarak, stratejik yönetim, verimlilik ve kamu yararı üzerinde durulacak ikinci bölümde popülist siyaset tarzına dair bir tartışma yürütülecektir. Üçüncü bölümde ise materyal incelemesi yapılacaktır. Sonuç bölümünde eleştirel bir perspektiften kamu yararına dayalı stratejik yönetimin imkânı değerlendirilecektir.

THE POPULIST CHARACTERISTICS OF RESOURCE DISTRIBUTION IN THE COVID-19 PANDEMIC: THE PUBLIC INTEREST IN THE USA AND DONALD TRUMP'S POLITICAL RHETORIC

Article Info

DOI: 10.35379/cusosbil.1228475

Article History:

Received 02.01.2023

Accepted 02.05.2023

Keywords:

Social Distance,

Populist Politics,

Resource Allocation,

Public Interest.

ABSTRACT

The crisis atmosphere experienced during the Covid-19 pandemic period has created a global-scale shock in the political arena. In this period, the understanding of government that puts efficiency in the center and adopts a populist-partisan style of politics began to be questioned. The spatial and temporal impact of the pandemic as a crisis has also been large-scale. The inadequacy of global organizations in the face of the depth and magnitude of the crisis has once again revealed the importance of nation-states. These developments have led to criticism of the values and norms of government. The study aims to contribute to the literature produced in this field by taking a critical position towards the productivity logic that makes populist-partisan political leadership and clientelist distribution mechanism functional. This study claims that public administration and institutional mechanisms dominated by the logic of public interest can be put forward as a response to the crisis situation. USA is one of countries where efficiency-oriented and populist-partisan political leadership dominate. The study includes the analysis of a speech by Donald Trump during the pandemic. In the first part, strategic management, efficiency and public interest will be emphasized as a conceptual framework, and in the second part, the populist style of politics will be discussed. In the third part, the mentioned speech text will be analyzed. As a result, the possibility of strategic management based on the public interest will be evaluated from a critical perspective.

¹ Bu makale Ekim 2022 KAYFOR'da sunulan sözlü bildirinin genişletilmiş ve düzenlenmiş halidir.

² Arş. Gör., Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, sbgracetinkaya@osmaniye.edu.tr, ORCID: 0000-0002-1782-4204

³ Arş. Gör., Osmaniye Korkut Ata Üniversitesi, İİBF, Siyaset Bilimi ve Kamu Yönetimi Bölümü, tunasaral@osmaniye.edu.tr, ORCID: 0000-0003-2809-9762

Alıntılama için/Cite as: Çetinkaya, S.B. ve Saral, T. (2023), Covid-19 pandemisinde kaynak dağıtımının popülist niteliği: Abd'de kamu yararı ve donald trump'un politik üslubu. *Çukurova Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 32 (2), 384-393

GİRİŞ

Toplumsal ve teknolojik değişimlerin hızla gerçekleştiği 20. yüzyıl boyunca, modern bir örgüt biçimi olarak ulus devletler, siyasî ve bürokratik örgütlenmelerini yeni koşullara göre düzenleme gerekliliği duymuştur. Değişimin hızı ve dinamikleri üzerindeki bürokratik kontrol mekanizmasının hızla aşındığı 2. Dünya Savaşı sonrası dönemde, yönetim zihniyetinin içinde filizlendiği değerler sistemi de dönüşmeye başlamıştır. Demokratik siyasî rejimlerde, seçilmiş hükümetler ve yerleşik bürokratik yapı arasındaki ayrışma giderek belirgin hale gelmiş, bu ayrışmanın belirsizleştiği diğer siyasî rejimler ise otoriter ve totaliter olarak adlandırılmıştır.

20. yüzyılın son on yılına gelindiğinde, küreselleşme ve hükümet dışı organizasyonların verimlilik perspektifinin hâkim olduğu kapsamlı kurumsal yenilikler, modern ulus-devlet örgütlenmesinde bir paradigma değişimine neden olmuştur. Bu dramatik değişimin ardından, devletin daha esnek ve hızlı hareket edebilen, idare etme ‘yükünü’ asgari hale getiren ve günlük yaşamın akışında daha az görünen bir yapı haline gelmesine yönelik toplumsal beklentiler artmıştır. Bu noktada, toplumsal beklentiler, fiziksel ve ruhsal her türlü güvenlik ihtiyacının en yüksek düzeyde karşılanması ve kamusal hizmetlerin aksamadan yürütülmesiyle beraber, demokratik bir siyasî liderlik tahayyülü çerçevesinde şekillenmiştir. Toplumsal alanda, ideolojik mücadelelerin yerini gündelik siyasî pratiklerden kaynaklanan daha pragmatik gerilimler alırken, fikir mücadelesi veren siyasî hareketlerin veya ulusal/uluslararası örgütlerin karizmasının yerini daha çok siyasî liderlerin şahsında somutlaşan kişisel karizma almıştır. İdeoloji ve fikir çatışmalarının dozunun, siyasî lider ve destekçileri arasındaki siyasal yandaşlık kanalları aracılığıyla azaltılması hem kamu yöneticilerinin hem de toplumun beklentilerinin ‘kamu yararı’ nosyonundan ‘verimliliğe’ kaymasına neden olmuştur. Böylece, refahı mihrine alan politik tezler yerini neo-liberal angajmanlara bırakırken kamu yararını referans alan örgüt kültürü, ‘şirketlere’ öykünen yeni bir anlayışla yer değiştirmiş ve katılımcı demokrasiyi vurgulayan yurttaşlık anlayışı dışlanarak yaşam tarzları üzerine inşa edilen kimlik siyaseti olağanlaştırılmıştır.

Devlet-toplum ilişkilerindeki kamu hizmeti boyutunun giderek daha tartışmalı bir zemine kaydığı 1980’lerden Covid-19 pandemisine kadar geçen süre, böylece, modern ulus-devletin kurumsal niteliğinde değişiklikler meydana getirmiştir. Bu dönemde, pek çok ülke verimlilik odaklı kamu yönetimi mantığı ile siyasî iktidarın sistematik olarak kaynak aktardığı destekçilerini ‘gerçek’ halk olarak inşa ettiği ‘popülist-partizan’ siyaset tarzını birlikte deneyimlemiştir. Hem verimlilik odaklılık hem de popülist-partizan siyaset tarzı dışlayıcı bir işleyişe sahiptir. Bu çerçevede, Amerika Birleşik Devletleri (ABD)’nde, Donald Trump döneminde yaşanan popülist-partizan siyaset deneyimi, verimlilik odaklı yönetim anlayışını kimlik siyasetiyle eklemlenmesi bakımından önem taşımaktadır. Bu çalışmada, Trump yönetiminin kriz dönemindeki siyasî yönelimlerini açığa vuran ve bu çerçevede yeni bir idare anlayışına yol açan kriz anı, Covid-19 pandemisi ve George Floyd vakası olarak işaretlenmiştir ve Trump’un pandemi döneminde yaptığı bir konuşmanın çözümlenmesinden hareket etmiştir. Çalışmanın yazarları, kriz anlarında siyasî liderlik tarzının ve kamu yönetiminin ‘meşru’ değerler sisteminin birbirlerini beslediği varsayımından hareket etmiştir. Buradan hareketle, ABD örneği göz önünde bulundurularak salgının yarattığı ‘sosyal’ pandemi boyunca verimlilik odaklı kamu hizmeti ve popülist-partizan siyaset ve siyasî liderliğin nasıl işlediği açıklanmaya çalışılmıştır.

Bu çalışmada, popülist-partizan liderlik ile kaynak dağıtımı arasında da yakın bir ilişki öngörülmektedir. Pandemi sürecinde ortaya çıkan kriz anında, siyasî liderliğin yönlendirdiği kamu yönetiminin, dezavantajlı toplumsal grupları destekleme ya da ‘desteklememe’ konusunda hangi norm ve değerler kümesi ile hareket ettiğinin kaynak dağıtımı üzerinde doğrudan etkili olduğu düşünülmektedir. Buradan hareketle ABD’de pandemi sürecinde yaşanan kriz anında kaynak dağıtımının nasıl yapıldığı popülist bir lider olan Donald Trump’un siyasî üslubuna odaklanarak gösterilmeye çalışılacaktır. Bunun için, verimlilik odaklı popülist siyaset tarzı ile kamu yararı odaklı stratejik siyaset karşıtlığı üzerinden bir yorum denemesine girişilecektir.

Çalışmanın yazarlarının temel iddiası, verimlilik odaklı popülist-partizan siyaset tarzının, klientelist kaynak dağıtımına dayanan ‘dışlayıcı’ bir eylem repertuarına sahip olduğudur. Kaynak dağıtımının siyasî niteliği, bu nedenle, klientelizmin dışlayıcı işleyişinden kaynaklanır. Popülist-partizan siyaset klientelist kaynak dağıtımıyla bir yandan, modern ulus-devletin eşitlik ve özgürlük vaatleriyle doğrudan bir çatışmaya girerken, diğer yandan kamu yararı ve stratejik yönetim anlayışı ile çelişmektedir. Bu bakımdan, çalışmanın genelinde kamu yararı ve verimlilik gerilimi izlenmektedir. Bu çalışmada, yönetimde verimlilik mantığı ile anlatılmak istenen, kaynak dağıtımı ve oy verenler arasında bir örtüşme olduğudur. Kamusal kaynakların oy karşılığı dağıtılması başlıca amaçtır. Kamu yararı mantığı ile ülkenin stratejik öncelikleri ve genelin taleplerine uygun bir dağıtım mekanizmasının kurulması ifade edilmektedir. Verimlilik odaklılık ve kamu yararına dayanan yönetim tarzları,

popülist-partizan ve stratejik siyaset tarzları arasındaki karşıtlıkla örtüşmektedir. Dolayısı ile bu çalışmanın mihrinde yönetim ve siyasetteki bu karşıt kutupların yarattığı gerilim yatmaktadır.

KAVRAMSAL VE KURAMSAL ÇERÇEVE

Stratejik Yönetim

İngilizceye Yunan dilinden geçen “strateji” (strategy) kelimesi köken itibarıyla askerî olarak savaşı yönetme ve komuta kabiliyetlerini bir arada taşıma anlamlarına gelir. Semantik serüveni çok geniş bir tarihsel süreci kapsayan kavram, bu çalışmada bir grup insanı belirli zaman ve yerde, saptanmış hedefler doğrultusunda örgütlenme ve idare etme anlamında kullanılmıştır. Bununla birlikte, stratejinin taktikten farklı olarak daha uzun vadeli ve geniş ölçekli bir nitelik taşıdığına da özellikle belirtilmesi gerekir. Taktik, belirli zaman ve mekandaki verili koşullar altındaki kısa vadeli hedeflerle ilgiliyken, strateji sürekli değişen koşullar altındaki uzun vadeli hedeflerle ilgilidir. Dolayısıyla, taktik değişen koşullar altında atılacak adımlardan ziyade uzun soluklu bir projenin parçası olan sınırlı ve standart evrelerde yapılacakları ifade eder (Farazmand, 2007, s. 4–8). O halde, stratejik yönetimin temelinde, örgütlerin hızla ve belirsiz şekilde değişen çevrelerine ve dünyaya uyum sağlamak için oluşturduğu uzun vadeli planlama ve yönetim gerekleri bulunmaktadır. Bu durum, “stratejik planlama”yı merkeze alan bir yönetim anlayışını beraberinde getirir. Daha sonra, örgütün kısa ve uzun vadeli hedeflerine ulaşması için gerekli girdilerin dağıtımı ve kimlerin hangi pozisyonlarda görev alacağını belirlediği “kaynak yönetimi” safhası gelmektedir. Son olarak, kontrol ve değerlendirme süreçlerini içeren “denetim” aşamasına gelinir.

Stratejik yönetimin öncelikli hedefi örgüt için hayati ve uzun vadeli konularda mümkün olan en doğru kararları almaktır. Bu durum, yöneticilerin, örgütün uzun vadeli ihtiyaçlarını belirleme, bu ihtiyaçları karşılamak için politika tasarlama, bu politikalar çerçevesinde gerçekleştirilen uygulamaların sonuçlarını öngörme ve gelecekte uygulamaların olumlu yönlerini en üst düzeye çıkarırken olumsuz yönlerini en aza indiren stratejiler formüle etme amacıyla hareket etmelerine neden olur (Steiss, 2003, s. III–IV).

Stratejik açıdan modern ulus-devlet, bir bütün olarak halkın iradesini yine kendini yönetmek için kullanabildiği, kamu hizmetinin bürokratik örgütlenme aracılığıyla yürütüldüğü ve siyasetin kaynakları kamu yararı adına dağıtma amacıyla hareket eden bir örgüt görünümü çizer. Bu bakımdan, modern ulus-devletin stratejik amacı, özgürlük ve eşitlik dengesine dayalı istikrarlı bir toplumsal yapıya kavuşmaktır. Bu amaç doğrultusunda, kendi kendini yönetirken kamu hizmetlerini standart hale getirmek yapılacak en önemli tercihlerden biri olacaktır. Amaca ulaşmak ve araçları amaç adına seferber etmek içinse kamu yararını odağa alan bir yönetsel mantığın işletilmesi gerekmektedir.

Verimlilikten Kamu Yararına

Sosyal bilimler dağarcığındaki pek çok kavram gibi, anlamını bağlamı dolayısıyla inşa eden kamu yararı kavramı, 1789’daki Fransız Devrimi’nin hemen öncesinden başlayarak mayalanmış ve devrim sonrasında ise pratik ve teorik olarak tam anlamıyla hayat bulmuştur. Kavram, monarkın tekçiliği ve bu tekçiliğe meşruiyet sağlayan olağanüstü niteliklere eş anlamlı bir eleştiriyi içermesi dolayısıyla özünde bir ‘genellik’ ifadesidir. Bununla birlikte, bu genelliğin somutlaştığı yönetsel konum ve meşru zemin ‘hanedanlar’ değil bizatihi halkın kendisidir. Bu bakış açısı, Fransız Devrimi’nden bugüne kadar çeşitli değişimler geçirse de temel niteliklerini korumaya devam etmektedir (Çamurcuoğlu, 2021). Bu çerçevede, modern ulus-devletlerin stratejik niteliği uzun vadede kamu yararını sağlamak olarak tanımlanabilir (Rousseau, 2013). Fransız İnsan ve Yurttaş Hakları Beyanname’sinde (1789) ifade bulan “yasa, kamu yararadır” anlayışı ve yasanın “millî meclis” tarafından yapılacağına olan genel inanç, modern ulus-devletin stratejik amacının ve bu stratejinin somut ifadesinin nerede konumlanacağına dair yönetim mantığını açığa vurmaktadır.

1970’lerdeki petrol krizi, ‘bagajlarla dolu’ kamu yararı anlayışından çıplak bir verimlilik anlayışına doğru kayan yönetsel mantık ile popülist siyasî liderliklerin kural ve kurumları dışlayıcı yönelimlerinin çakışmasına ve modern ulus-devletin stratejik amacında bir gerilemeye neden olmuştur. Böylece kaynak dağıtımı ve kamu hizmetlerine, kamu yararı çerçevesinde yüklenen duyarlılık ve sorumluluk geriliminin kamu yararına işleyen bir yönetim mantığı aracılığıyla azaltılmasına yönelik çaba geri plana itilmiştir. Bu çerçevede, 1980’lerden itibaren hâkim olan verimlilik odaklı kamu yönetimi yaklaşımı, sosyo-ekonomik eşitsizliklere nötr kalarak kaynaklara erişimdeki ‘devlet dışı’ engelleri görmezden gelme eğiliminde olmuştur. Popülist partizan siyasî eylem tarzı ile verimlilik odaklı yönetim mantığının kesiştiği bu nokta, böylece, modern ulus-devletin yönetsel niteliklerini

klientelizmin etkisine açık hale getirmiştir. Klientelist mantığın sirayet ettiği siyasî liderliklerin kaynak dağıtımındaki etkisi, sosyo-ekonomik alanda yaşanan eşitsizliklerin derinleşmesi olmuştur.

Dezavantajlı toplumsal grupların kamu hizmetlerine erişimini kısıtlayan ve yaşam şartlarını daha da zorlaştıran bu durum, özellikle pandemi sürecinde “sosyal mesafe” kavramının anlamını yeniden düşünmeyi gerektirmektedir. Bu dönem, aynı zamanda, kamu yararı odaklı bir yönetim zihniyeti değişimi için Hobbes’un (1993) “düzen sağlayıcı kriz” şeklinde ifade ettiği bir dönemi de işaret edebilir. Diğer yandan, verimlilik ve kamu yararı perspektiflerinin hangisinin yönetime hâkim olacağı, doğrudan kaynak dağıtım sorumluluğunu üstlenen siyasî liderlik tarzıyla ilgilidir.

Bu çalışmada ele alınan ABD örneği, stratejik kaynak yönetimi ve partizan-popülist kaynak yönetimi arasındaki farkı, toplumsal aktörlerin reaksiyonunu da içeren siyasî liderlik tarzını yansıtan ve bir kriz anında açığa vuran siyasî üslup üzerinden açıklama amacındadır. Jenkins, kategorik olarak yapılan ve kaynak dağıtım tarafından biçimlendirilen toplumsal faillerin tercih ve eylemlerini diğerlerini kategorize ederek gerçekleştirdiği iddiasındadır. Çünkü, ona göre, sosyal kategoriler anlamlı referans grupları olarak siyasî aktörlerin eylemlerini etkilerler (Jenkins, 2014, s. 112). Pandemi süreci, popülist siyasî liderliğin verimlilik için klientelist aparatları nasıl işlettiğinin gözlemlenebilmesi açısından dikkate değerdir. Popülist liderliğin inşa ettiği, ‘biz’ kategorisi kamu yararının genele referans veren mantığından ayrı bir siyasî eylemi vaaz eder. Siyasî liderliğin toplumu kategorileştirmesinin sonuçları, her şeyden önce, onun söylevlerinde ve üslubunda hayat bulmaktadır. Bu nedenle, çalışmanın kapsamı ve sınırlılıkları da düşünülerek temsili bir metin seçimi yapılmıştır. Ancak, metnin söylemsel analizine geçmeden önce popülist siyasetin kaynak dağıtım üzerindeki etkileri konusunda belirli noktalara açıklık getirmek gerekir.

KAYNAK DAĞITIMININ POPÜLİST NİTELİĞİ ve POPÜLİST SİYASET

II. Dünya Savaşı sonrasına kadar “popülist” olmak, pejoratif anlamından uzak şekilde siyasî yelpazenin farklı noktalarında konumlanmış pek çok parti için üstlenilebilir bir sıfat olarak görülüyordu. Öyle ki, Devrim öncesi Fransa’da yazar Chevalier de Louis Jaucourt, 18.yy’da halkın ulusun en “saygın” parçası olduğunu ifade ediyordu. Bununla birlikte, tüccarlar, avukatlar ve edebî zürefa halktan ayırdır, halktan geriye bir gün işçi ve köylülerden başka bir şey kalmayacaktır (D’eramo, 2013, s. 5–10). Jules Michelet ise 1846’da “salon efendisi azınlığa karşı” halkı özverili ve insanlık vasıfları taşıyan genel topluluk olarak tanımlamıştır. Le Bon, 1894 ve 1895’te kitle-kalabalık gibi kelimeleri halk ile daha yakın anlamda kullanarak halkın “anti-rasyonel ve suça meyilli” bir kalabalık olma potansiyeline vurgu yapmıştır (D’eramo, 2013, s. 10). “Popülist” kavramının ilk entelektüel-politik kullanımı, 1898’de “The Nation” dergisinde Kansas eyaletinin bölünmesi hakkındaki tartışma üzerine çıkan bir makalede farklı tarafları tanımlamak için bir tarafa “republican” ve diğer tarafa “popülist” etiketi koyulmasıyla gerçekleşmiştir (Jager, 2017, s. 311). 1929 Ekonomik Buhranı ve iki savaş arasında deneyimlenen totaliter rejimler, dünya çapında, halka yönelik politik bir seferberliği yeniden gündeme getirmiştir. 1936’da ABD’de Demokratlar başkanlık kampanyasını “ekonomik kraliyetçilik karşıtlığı” üzerine kurarken, halka ve halkın çoğunluğu olarak gördükleri alt gelir grubuna seslenmişlerdir. Ayrıca, Franklin Roosevelt, 1936’da Madison Square Garden’deki konuşmasında, kendisini işsizler ve ayaktakımının iktidara taşıyacağına yönelik eleştirilere “Artık biliyoruz ki, organize parayla (ekonomik oligarşi) kurulan hükümet, organize ayaktakımı tarafından kurulan hükümet kadar tehlikelidir” ifadesi ile yanıt vermiştir.⁴ II. Dünya Savaşı’nın bitişiyle birlikte, ‘kitle siyaseti’ ve popülist siyaset tarzı ara kurumların yetersiz kalacağı ve doğrudan kurulan lider-kitle ilişkisinin aşırılığa sebep olacağı yönündeki değerlendirmeler nedeniyle pejoratif bir anlam kazanmıştır. Böylece, siyasal meşruiyet veya D’Eramo’nun ifadesi ile “yaşamsal merkez”, hukukun üstünlüğü ve kuvvetler ayrılığı ilkesine dayalı yeni bir veçheye kavuşmuştur (D’eramo, 2013, s. 21).

Yukarıda özetlendiği şekliyle, halkın (people) politik kullanımındaki semantik serüven, popülist siyasetin tanımını da doğrudan etkilemiştir. Jager, 1980’lerden itibaren kavramın monist, müzakere ve uzlaşma kültürüne ayak direyen ve liberal demokratik kurumsallaşmaya karşıt bir pozisyonun temsili olduğuna dikkat çekmiştir (Jager, 2017, s. 310). Norman Pollack ise II. Dünya Savaşı sonrası popülizme yönelik küçümseyici tavrın, popülizmin radikalizmin bir türü olduğu varsayımından ileri geldiğini dile getirmiştir (Pollack, 1965, s. 61). Savaş sonrası dönemin çoğulcu demokratik değerleri ile popülist siyaset arasındaki, Antonio Gramsci’nin (1971) ifadesiyle “national-popular” olma mücadelesinin yarattığı gerilim popülizme yönelik bu küçümseyici tavrın kaynağıdır.

⁴ <https://millercenter.org/the-presidency/presidential-speeches/october-31-1936-speech-madison-square-garden>

1980 sonrasında eskisinden farklı bir popülist dalganın yükselmeye başladığı görülmüştür. ABD’de neo-liberalizm ve neo-muhafazakârlık bağlamında yükselen bu popülist dalga, kimlik siyaseti ve küreselleşmenin meydan okumasına karşı, statükocu toplumsal kesimlerin bir koalisyonu olarak ortaya çıkmıştır. ABD’deki kozmopolit kültürel yapının gözle görülür talepleri ve diğer ülkelerle ekonomik rekabetteki tartışılmaz üstünlüğünün sarsılmasının⁵ ardından popülist siyasî tavır, muhafazakâr gruplar içinde etkili bir şekilde yer bulmaya başlamıştır.

Popülizmin bu değişken semantik ve sosyolojik yolculuğu, kaynak dağıtımında siyasî liderliğin ve siyaset tarzının rolünü de ortaya koymaktadır. Kaynak dağıtımı ve popülizm arasındaki ilişki, popülist liderlikler ve siyaset tarzının dışlayıcılığı üzerinden kurulur. Bu nedenle, ‘popülist-partizan’ ifadesi özellikle kullanılmıştır. Bu çerçevede, popülist-partizan siyaset, Ernesto Laclau’nun (2007) kullandığı anlamda, farklı konjonktürlerde ortaya çıkabilen “halkçı” bir moment ve söylemden ziyade, iradesi önünde engel tanımayan siyasî liderlik tarafından pragmatik ihtiyaçlar doğrultusunda ve partizanca yerleşik kural ve kurumların görmezden gelinmesi, hukukun üstünlüğü ilkesinin sistematik olarak ihlali ve kamu yararının verimlilik karşısında ikincilleştirilmesi anlamında kullanılmaktadır.

Popülist siyaset, kaynak dağıtımı üzerinde popülizmin farklı bağlamlarda farklı biçimler alabilen iki temel niteliği aracılığıyla etkili olur. Bunlardan birincisi, popülizmin temelinde yer alan ve içeriği sürekli değişen “halk” ve “öteki” arasındaki kurucu karşıtlık ile ilgilidir. Bu bağlamda, kendisini iktidarda tutacak ya da mevcut iktidarını sağlamlaştıracak her türlü ‘verimliliği’ hedefleyen popülist siyasî liderlik, uzun vadeli politikalara odaklanan, kamu yararını temel ilke olarak belirleyen toplumsal süreçler sonunda biçimlenmiş kural ve kurumları çoğunlukla hâkim elit konumlar olarak görür. Bu nedenle, hâkim elit konumların halkın iradesi lehine ‘arkasından dolaşılması’ popülist siyasetin bir gereğidir. İşte, tam olarak bu noktada, kaynak dağıtımının siyasî niteliği hem anti-elitist hem de ‘halkçı’ bir karakter kazanır. Ancak, kaynak dağıtımı noktasında önemli olan, sadece “ötekinin” belirlenmesi değildir. Popülist siyasî performans içinde, halkın belirli bir bölümü ya da iktidar destekçilerinin ‘gerçek’ halk olarak imlenmesi her popülist momentte yeniden inşa edilir. Bu bakımdan, kamu ya da genelin iyiliğine yönelmiş kamu yararı, evrensel olana referans vermesiyle popülist siyaset tarzıyla genel bir doku uyumsuzluğu içindedir. Popülist siyasette, kamu yararı yerine, yeniden inşa edilen gerçek halka yönelen hizmetlerdeki etkinlik ve verimlilik vurgusu ön plandadır. Böylece, kaynak dağıtımı popülist söylemdeki ‘gerçek’ halkın ihtiyaçları doğrultusunda gerçekleştirilmeye çalışılmıştır.

İkincisi, popülist-partizan siyasete karakterini kazandıran “klientelizm” ile ilgilidir. Burada klientelizmden kast edilen, sanayileşme öncesi geleneksel toplumlarda gözlemlenen doğrudan asimetric güç ilişkilerinden çok modern demokratik bağlamda belirli avantajların, mal ve hizmetlerin belirli kişi ya da gruplara dağıtılmasıdır (Berenschot & Aspinall, 2020). Popülist liderlik ve siyaset tarzı bu noktada kurucu bir şekilde devreye girer: müşteriler (klientler) aynı zamanda halk olarak inşa edilir. Başka bir deyişle, ‘halk’ ve ‘müşteri’ kimlikleri siyasî liderliğin siyasî gündemi doğrultusunda ‘yurttaş’ kimliği hilafına dolaşıma sokulur. Bu noktada kaynak dağıtımı, klientelist olduğu ölçüde siyasî bir nitelik kazanır. Böylece, yürütülen siyaset tarzı partizan-popülist hale dönüşmüş olur.

Müller’e göre, popülist liderlerin stratejileri, açıkça ve meşru bir şekilde popülistlerin ‘gerçek’ halkına, siyasî destekleri karşılığında maddî kazançlar veya maddî olmayan bürokratik avantajlar sunmak üzerine kuruludur (Müller, 2019, s. 16). Klientelizm, aslında birer seçmen olarak yurttaşların bir siyasî lidere ya da partiye destekleri koşuluyla doğrudan ödemeler, istihdam, mal ve hizmetlere ayrıcalıklı erişim gibi karşılık elde ettikleri, seçmenler ve siyasetçiler arasındaki alışverişin özel bir türü olarak yönetimin partizanlaşmasının konusudur. Bununla birlikte, popülizm farklı siyasî aktörlerin ve seçmenlerin paylaşabileceği bir ideolojyken klientelizm esas olarak siyasî erki elde etmek ve kullanabilmek için (farklı ideolojilerden) liderler ve partiler tarafından yararlanılan özel bir tür siyaset anlayışıdır (Mudde & Kaltwasser, 2019, s. 19). Bu bakımdan, klientelizmin popülist siyasetin hâkim kaynak dağıtım biçimi olduğu iddia edilebilir.

Popülist-partizan siyasî liderlik, halk iradesi dolayısıyla, kendi iradesini kurallara ve kurumlara karşı kurar. Bu tarz liderliğin kaynak dağıtımına müdahalesi, kamu yararından çok verimlilik mantığına dayanan halkın çıkarı ilkesi, ki bu halk aynı zamanda ‘müşteridir’, doğrultusunda gerçekleşir. Bu müdahale, doğası gereği partizan ve dışlayıcı olduğundan, doğrudan siyasî bir nitelik taşır. Bu çerçevede, başında siyasî liderliğin yer aldığı klientelist ilişki ağları siyasî kaynak dağıtımının merkezi olarak ortaya çıkar. Popülist siyaset ve kaynak dağıtımı arasındaki ilişki, böylece, klientelist ağlar oluşturularak, ‘gerçek’ halk kategorisine kimlerin dâhil edileceği sorusu üzerinden kurulmuş olur.

⁵<https://documents.worldbank.org/en/publication/documents-reports/documentdetail/562761468762881153/the-world-bank-annual-report-1990>

Krizler, sadece partizan-popülist siyasî liderliklerin siyasî kitle desteğini seferber etmeleri için değil, aynı zamanda kurumsal kısıtlamaları aşarak bütün gücü kendisinde toplamak isteyen karizmatik liderler için de özel zamanlardır (Madsen & Snow, 1991). Böyle bir krizi işaret eden Covid-19 Pandemi'si döneminde, popülist liderler, “siyasal alanı daraltıp, karar alma süreçlerini tamamen merkezileştirerek alternatif siyaset yapma ve örgütlenme/dayanışma girişimlerini durdurmak istediler. (...) Ve çoğunlukla salgınla mücadeleyi değil, ‘mücadelede başarı’ algısını önceleyerek kontrolün sadece kendilerinde olduğu imajını beslediler” (Öztaş, 2020, s. 431). Tam olarak bu çerçevede, Donald Trump'ın pandemi dönemindeki partizan-popülist liderliği, siyahî Amerikalıların ‘gerçek’ halk kategorisinden dışlanarak “ötekini” sınırlarına sürüklenmesinin ve kaynak dağıtımının siyasallaşmasının açık bir örneğini sunmaktadır.

PANDEMİ İÇİNDE PANDEMİ: ABD'DE SOSYAL MESAFENİN POLİTİK ANLAMI⁶

Dünya Sağlık Örgütü'nün (DSÖ) 11 Mart 2020 itibarıyla Covid-19'u küresel salgın olarak ilan etmesi ile 25 Mayıs 2020 tarihinde siyahî George Floyd'un öldürülmesi arasındaki süre partizan-popülist siyasetin tezahürlerini analiz etmek bakımından önemli bir uğraktır. Hem pandemi sürecinde yaşanan protestolar hem de George Floyd'un öldürülmesi sonucu ortaya çıkan toplumsal infial, salgının tetiklediği kriz dönemini derinleştirerek çok katmanlı bir hale getirmiştir. Protestocuların, hastalıktan ölme riski ile polis tarafından öldürülme riskini eşit görmesi, toplumsal alandaki gerilimin en önemli göstergelerinden biri olarak görülebilir. Bu bakımdan, toplum pandemi süreciyle birlikte “sosyal mesafe” kavramının negatif anlamlarını yeniden hatırlatacak bir dizi göstergeye sahip olmuştur. Bunlar arasında, ‘Beyaz olmayan’ Amerikalıların orantısız polis şiddetine maruz kalmaları, işten çıkarılmada öncelikli görülmeleri, güvencesiz çalışmaya zorlanmaları ve hastalığa karşı sağlık hizmetlerine erişimde güçlük yaşamaları sayılabilir (Stolberg, 2020).

Covid-19, ABD'nin sağlık altyapısı ve iş olanaklarının zayıf olduğu bölgelerinde toplumsal problemlerin daha çok hissedilmesine neden olmuştur. Bu durum, kaynak dağıtımında nasıl bir siyasî liderlik tarzının benimseneceği, yönetsel mantığın kamu yararını mı yoksa verimliliği mi tercih edeceği konusunda bir karmaşa ortaya çıkarmıştır. Toplumsal olarak dezavantajlı grupların ‘hayatta kalmak’ için gerekli tıbbi kaynaklara ve hizmetlere erişiminde hükümetin dağıtıcı rolü olağan dönemlerdekinden daha önemli hale gelmiştir. Dolayısıyla, siyasî liderliğin hangi kaynakları kimler için ulaşılabilir kılacağı, sosyal mesafenin tanımda da değişikliklere neden olmuştur.

Salgının beraberinde getirdiği problemler ve sağlık politikalarına yönelik eleştiriler, özellikle Trump destekçisi Cumhuriyetçi bölgelerdeki olumsuz koşullar nedeniyle Beyaz Saray'ın dikkatini çekmiştir (McCarthy, 2020). Salgının etkileri, dezavantajlı grupların siyasal iktidara erişimini, dolayısıyla kaynak dağıtımından pay alma olasılıklarını azaltarak, modern devletin stratejik amacı olan eşit ve özgür bir ulus kurma amacından daha da uzaklaştırmıştır.

Wright Mills'in *İktidar Seçkinleri* (1974) çalışmasından itibaren dikkat çeken partizan kaynak dağıtımına odaklanan siyaset anlayışı, 2016 yılındaki seçimlerden beri süre giden politik tartışmaları, bütün farklı tanımlama çabalarına rağmen popülizm kavramında düğümlenmekte, popülizm bağlamını göz ardı eden bir politik analizi mümkün kılmamaktadır. Asıl sorunsala, yani, sosyal mesafe kavramının ekonomik ve kültürel-biyolojik ayrımcılık temelinde işleyen biçimine dönüşecek olursa, yukarıda değinildiği gibi, halkın kimlerden oluştuğu, kimlerin halk kategorisine dâhil edileceği ve/veya kimlerin bu kategoriden dışlanacağı büyük önem taşımaktadır. Modern devletin kamu yararı mantığı ile yönetilen eşit, özgür ve dayanışma içindeki ulus yapısı “halk” ile “kamuyu” (geneli) örtüştürmektedir (Rousseau, 2013).

Verimlilik mantığı ile idare etme eğiliminde olan popülist-partizan siyasî liderlik için halk, iktidar odağının kendisinden olanı içerir. Laclau'nun ifade ettiği gibi (1983, s. 118) iktidar bloğu içinden konuşan Trump'ın, ‘gerçek’ halk olarak barışçıl gösteri taraftarı olan hukuka saygılı vatandaşları işaret etmesi, dolayısıyla protestocuları ‘halk olmayan’ olarak kurgulaması popülist-partizan bir retorikğin örneğidir. Kaynak dağıtımında üslup ve kavrama yüklenen anlam, halkın kim olduğu doğrultusunda yapılandırılmaktadır. Bu çerçevede, Trump yönetiminin konumlanışını temsil eden bir metne başvurmanın faydalı olacağı düşünülmektedir.

2016 ABD Başkanlık Seçimlerine yönelik olarak yapılan bir ankette, Trump'a oy vereceğini söyleyenlerin taşranın veya büyük şehirlerin yüksek gelirli kesimlerinde yaşayan ve genellikle 50.000 ABD Doları ve üstü yıllık gelir sahibi olan erkek seçmenler oldukları, seçmenlerin dini ve ulusal bağlarını vurguladıkları, bununla birlikte sınıfsal bir vurgu yapmadıkları görülmektedir (Huang vd., 2016). Genellikle 45 yaş üstü olan bu seçmenlerin, üniversite ve altı düzeyde eğitim düzeyine sahip olması, onların siyasi taleplerinin yoğunlaştığı alan hakkında belirli bir yoruma imkân tanımaktadır. Öncelikle, seçmenlerin taşralı ya da şehirliliği orta sınıf, orta sınıfa yakın vasıflı

⁶ Bu bölümün başlığı New York Times'ta Sherly Gay Stolberg'in 7 Haziran 2020 tarihli yazısının başlığından esinlenilerek belirlenmiştir.

işçi ve ara eleman olan beyazlardan oluşmaları, siyasî talepleri ve bu talepleri karşılayacak politikalar arasındaki katılığı ya da esneklik payını göstermesi bakımından önemlidir. Göçmenlerin yarattığı sorunlar ve federal hükümetten kaynaklanan ekonomik darboğazın, “eskiden büyük olan” Amerika’yı ‘gerçek’ halktan çalması olarak yorumlanması ve aslında tikel olan pek çok problemin belirli bir eşdeğerlik zinciri içerisinde hegemonize edilmesi, Cumhuriyetçi adayın “yeniden büyük Amerika” sloganını dolaşıma sokmasıyla politik bir anlama kavuşmuştur. Bu anlamda, hem bir kaybı hem de umudu, hem sorunu hem de çözümü içinde barındıran slogan doğallığı, retoriği ve mobilizasyonu ile bir ‘halk’ı imleyebilmeye imkan vermesi ölçüsünde popülist bir kavrayışa sahiptir. Ancak ‘gerçek’ olarak talepte bulunanlar ile bunun dışında ya da ‘öteki’ olarak görülenlerin talepte bulunması arasında hak sahibinin kim olduğunu belirleyecek bir sınır çizgisi mevcuttur. Trump’ın “Make America Great Again” söylemi, nostaljik bir çağrışım ile tazelenme için gerekli desteği verme arzusunun aynı potada bir araya getirmektedir. Ancak, “America the Great” geneli ifade etmemekte belirli bir bloğu kapsamaktadır.

Trump’ın 1 Haziran 2020 tarihli konuşma metni, yönetimin halk tasavvurunu ve buna bağlı olarak popülizm ekseninde yürütülen tartışmanın ABD’deki görünümünü belirli oranda açığa çıkarması açısından önem taşımaktadır. Trump, konuşmasına Amerikan halkının bir üyesi olduğunu söyleyerek başlamakta ve ardından en temel görevinin ülkeyi ve halkı korumak olduğunu ifade etmektedir. Trump, böylece, kitle psikolojisi açısından Freud’un (1975) örtük olarak değindiği, lider ve kitle arasındaki bağın önceliğini birinci ağızdan teyit etmektedir. Bununla birlikte, Trump kendini hem halkın hem de iktidar bloğunun sorumluluk sahibi bir üyesi olarak sunmaktadır. Birinci tekil şahıs temelinde işleyen politik üslup pek çok popülizm eleştirmeninin özellikle dikkatini çeker (Urbini, 2019). Aidiyet ve sahiplik kiplerinin, birinci tekil şahsın ağzından iç içe sunulması bir özdeşlik mantığının ürünüdür. Onun sıradan olmayan, imtiyazlı bir gücü sıradan insanlar için elinde tuttuğu izlenimi, kendi benlik sunumunun toplumsal taleplerin tatmini noktasında yeterli olduğu izlenimi uyandırır. Çünkü o, benliğinde kendisine yönelecek talepleri ve bunları tatmin yetisini bir arada barındırmakta olduğu iddiasındadır.

Trump, konuşmasında polis şiddeti ve George Floyd’un öldürülmesi konusunda, bütün Amerikalılarla aynı kanaatte olduğunu ileri sürmektedir. Ona göre, atılması gereken bütün adımlar atılmaktadır. Temenni ve vaatlerini sunmasının ardından, protestoların barışçıl amaçların dışına çıktığını ve barışsever yurttaşlara zarar vermeye başladığını öne süren Trump, protestocuları ‘gerçek’ halk olarak görmediğini, ‘gerçek’ halkın hukuka saygılı vatandaşlar olduğunu ifade etmektedir. Bunun yanında, kendisinin her Amerikalı gibi barışçıl tüm gösterilerin müttefiki olduğunu öne sürmektedir. Böylece, hukuka ilk başta kendisinin saygılı olduğu kanaatini gölge ileti olarak dolaşıma sokarak, ‘gerçek’ halkın kim olduğu ve nasıl bir politik duruş göstermesi gerektiğine ilişkin imgelemi somut duruma uygun şekilde üretmektedir. Trump hegemonik konumlanışını ortaya koyarken, Amerikan tarihinde köklenmiş olan özgürlük ve barış simgelerini kültürel refleksleri harekete geçirecek şekilde devreye sokmaktadır. Ayrıca, o, işsiz kalan kesimlere sunulacak desteklerin ve istihdam vaatleri ile de acil telafi olanaklarının kendi elinde olduğunu, bunun 2011-2016 arası dönemden çok daha iyi bir tablo altında gerçekleştiği imajıyla beraber sunmaktadır. Dolayısıyla, Covid-19 pandemisi ve ırk ayrımcılığının aynı anda deneyimlenmesine neden olan kriz durumu altındaki topluluğa, kendi şahsında bir model yaratma ve umut hikayesi sunma çabası geçmiş politikalara referansla aktarılmaktadır.

Trump, açıklamasında bu eylemlerin barışçıl olmadığını, eyleme öncülük edenlerin ‘dahili teröristler’ olduklarını ifade ederken insanlığa ve tanrıya karşı masum hayatları karartarak suç işlediklerini dile getirmektedir. Trump’ın bu söylemi, siyasete yönelik kavrayışının bir başka yönünü açığa vurmaktadır. Başında bulunduğu iktidar bloğu cephesi, kriz anlarındaki politik kıpırdanmayı “partizan-popülist” bir perspektifinden değerlendirmekte, paysızların, görünmeyenlerin seslerinin kışkırtıcı niteliğini vurgulamaktadır (Ranciere, 2016, s. 71-72).⁷

Trump, ABD’nin neye ihtiyacı olduğunu ve buna bağlı olarak neyi reddetmesi gerektiğini de belirli bir antagonistik sınır içerisinde ifade etmektedir: Ona göre, ABD’nin yok etmeye değil yaratmaya, hor görmeye değil birleşmeye, anarşiye değil güvenliğe, nefrete değil ılımlı olmaya, kaosa değil adalete ihtiyacı vardır. Burada dikkat çeken nokta, bu ikiliklerin ortalama bir Amerikan vatandaşının kabul edeceği bir karşıtlık içinde oluşturulmuş olmasıdır. Halk oldukları iddiasıyla sokakları dolduranlar, aslında, adaleti ve güvenliği tercih etmeyen, nefreti ve anarşiyi yaşam tarzı edinmiş özsel olarak kötü, tanrının lanet ve gazabını üzerlerine çekmiş ve hatta yabancı

⁷ Ranciere, polis ve siyasal olarak siyasetin anlamına yönelik bir ayrımı sahiptir. Benzer şekilde, Laclau da (2007) ontolojik ve ontik ayrımı yapar. Laclau, popülist hareketleri iktidar bloğunun dışında olması yönüyle ontolojik kategorisinde değerlendirir. Ontik olan ise yönetim, mevcudun idaresi anlamında düşünülmelidir.

güçlerle –bu olaylarla ilgili kendi sosyal medya hesabından “CHINA!” yazması hatırlanmalıdır- işbirliği içindeki kişilerdir.⁸

Her eyaletin, ulusun bütününe karşı bir komplo içinde olduğunu ifade eden Trump, bütünün gerçekliğini bir tek kendisinin kavradığını öne sürmektedir. Popülist siyasetin geneline hakim olan ‘bütün’ adına konuşmadaki monist tavır, burada da kendini açığa vurmaktadır. ‘Bütünün’ ya da ‘gerçek’ halkın kim olduğunun tanımlanması monist bir zeminde işlediğinde kaynakların partizanca dağıtımı için koşulların oluşmaya başladığı ifade edilebilir. Kimin ‘içeride’ kimin ‘dışarıda’ kalacağı, kaynakların kim tarafından hangi ölçüte göre kullanılacağıyla yakından ilişkili bir konudur. Eğer, ‘bütünü’ tanımlama monist bir bakış açısı ile yapılırsa o zaman, kaynak dağıtımında stratejik yönetim normları yerine popülist-partizan liderliğin verimlilik normları daha fazla öne çıkmaya başlar. ABD’nin çoğulcu kurumsal mekanizmaları, bu kriz anında, ulusun bütünü adına konuşma hakkının başkanda cisimleşmesiyle bir karşıtlık oluşturarak, politik alanın kurallarının yeniden ve partizan-popülist bir tarzda tanımlanma ihtiyacı doğurmuştur. Trump, bu konuşmasıyla, tıpkı Louis Bonaparte’ın veya herhangi bir Bonapartist’in kendine yakıştıracığı bir tonda, ‘bütün’ adına konuştuğunu, yani, gerçek ontolojik konunun hegemonik sözcüsü olduğunu ortaya koymaktadır.

Son olarak, Trump, asla nefret ve kızgınlık içinde olmadan, şiddet ve zalimlik saltanatına son vereceğini, ancak o zaman gerçekten özgür bir ülke olunabileceğini ifade etmektedir. Burada, aslında yasanın şiddetinin yasa dışının sesinden daha az zararlı olduğuna yönelik genel sağduyuya referansla, devlet şiddetine atfedilen olumsuz imgelemi reddetmektedir. Kriz dönemindeki protestoların üstesinden gelmek için, kamusal güvenliğin bir hak olmaktan çok bir kaynak olarak, siyasî liderlik dolayımından işleyen bir dağıtım mekanizması içerisinde herkese değil, kendi taraftarlarına aktarılması ve kamu sağlığına yönelik acil politikaların yine aynı mantıkla uygulanması, ‘yasaya’ yapılan vurgunun bir tür manipülasyon olduğunu düşündürmektedir. Yasa, partizan-popülist siyasetin stratejik amaçlarının somut ifadesi olmakla birlikte, iktidarın korunması için bir ‘kaldıraç’ haline gelmiştir.

SONUÇ

Trump, meşru kurumlar ve yasalarla hegemonik bir konum elde etmeye ve bu konumu korumaya çalıştığı ölçüde, halkla partizan-popülist siyaset tarzının dışında bir dolayımından ilişki kurmaya çalışmıştır. 2016 seçimlerinden sonra yapılan zafer konuşmasında kullanılan “come together as one”⁹(bir olma) ifadesi Trump’u söylemlerinden de gözlemlenebileceği üzere belirli derecede popülist bir lider olarak konumlandırmıştır. Ancak, 2020 Haziran’ında gelinen nokta, neredeyse ‘doxa’ haline gelmiş bir ırkçılık ve derin bir ekonomik bölünmüşlikle somut hale gelerek tam bir partizan-popülist moment olmuştur.

Amerikan siyasetini katastrofik hale getiren pek çok sorunsal partizan-popülist siyaset tarzına uygun ‘halkın’ inşa edilmesi çabasıyla bir arada düşünülmelidir. Kıtanın sömürgeleştirilmesi ve ABD’nin kuruluşunun eşliğinde oluşturulan çeşitli yasal belgeler, öncelikle “insan” ve “yurttaş” kavramlarının somut anlamlarının muğlaklığı ile maluldür. Temsil hakkının massettiği bireylerin gerçekte kimler olduklarına yönelik muğlaklığa rağmen, özgürlüğün yasal ve kurumsal tezahürleri çoğu bakımdan esnek bir çerçeve sunmaktadır. Bu esneklik ve beraberinde getirdiği genişletilmiş kurumsal çevre, iktidar ilişkileri ile dolmakta ve politik alanda temel meşruiyet kaynağı olan halkın temsili ile anlam kazanmaktadır.

Demokrasi güneşi, ‘ethos’ bulutlarından bağımsız bir şekilde ‘demos’un üzerinde parladığında berrak bir atmosfere açılır. 21. yüzyılın politik karşı çıkışları, alışılmış olanın politik bir patoloji olarak reddinin, yani normal dışının küresel çapta hızla yayılmasıyla bir nevi sosyal pandemi olarak algılanmasına neden olmuştur. Gerçekte olan ise popülist siyasî liderliklerin hakimiyeti altındaki verimliliği şiar edinmiş kamu idaresinin yarattığı sosyal pandemidir. Popülist liderliklerin verimlilikten anladıklarının kendisini var eden klientelist ağları genişletmek ve bunun karşılığında siyasi iktidarlarını daha sürdürülebilir kılmak olduğu düşünüldüğünde, siyaset, müzakere ve kamu yararı adına hareket edilen bir alan olma niteliğini büyük ölçüde kaybeder. Böylece, siyasal alanın kamu yararının en üst düzeyde gerçekleşmesi için bir müzakere alanı olduğu fikri ‘enfekte’ olur ve salgın siyasî alanı da etkisi altına alır.

ABD’de yaşanan olaylar, itiraf edilemeyen ama varlığından her an haberdar olunan sezgisel sorgulamaların su yüzüne vurması olarak değerlendirilebilir. George Floyd ile polis memuru arasındaki fiziksel ilişki, ABD toplumundaki sosyal mesafenin sezgisel düzeyini aşan, açıkça politik bir görünümüdür. Polis memurunun dizi ile Floyd’un kafası arasındaki mesafe, Trump’un siyasî liderliğinde somutlaşan, iktidar bloğu ile halk arasındaki

⁸ Ayrıca bkz. Trump (2020) “CHINA!” <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1266354084036194306>

⁹ Bu ifade Claude Lefort’un (1986) “people as one” (kitlelerin bir topluluk olarak halk haline gelmesi) kavramlaştırması ile birlikte düşünülmelidir.

asimetrik ilişkinin, yani politik bir sosyal mesafenin marjinal görüngüsü olarak kabul edilebilir. Bu görüngü, aynı zamanda, iktidar olanın çıplak gücü ile halkın 'lisan-ı hâlinin' analogik tasviridir. Covid-19 pandemisi ve Floyd'un öldürülüşü ile açığa çıkan kriz, kendinde bir vaka olmanın ötesinde, kendi varoluşunu sorgulayan ve Arendt'in (1994) kavradığı şekilde 'görünmeyenlerin' görülmesi anlamında 'pandemi içindeki pandemi' açığa vurur. Bir ülkede gölgelerin boyunun insanların boyunu geçtiğinde o ülkede 'güneşin' battığını söyleyen bir Kızılderili atasözünden hareketle sorulması gereken soru şudur: politik olanın, her şeyden önce, varlığını bir başka öznenin varlığına bağladığı ölçüde 'terk edilmemiş' olan olduğu düşünüldüğünde, kendisini gölgeler içinde bulan bir halkın kendi karanlığından başka kaybedecek neyi vardır?

Kriz dönemlerinde kaynak dağıtımının siyasî liderlik ve yönetim mantığı açısından sorgulanması ve bunun siyasî liderliğin üslubu üzerinden ele alınması, toplumdaki iktidar ilişkilerinin sorgulanmasına imkân tanınması bakımından önem taşımaktadır. Bu çalışmada, dağıtıcı iktidar, yapısal ve ekonomik görünümünden çok kültürel bir mantığa da sahip olan popülist-partizan siyaset bağlamında ele alınmaya çalışılmıştır. Bununla birlikte, kamu yönetimi açısından kritik bir önem taşıyan stratejik yönetimin, popülist-partizan uygulamaları sınırlandırabilecek bir imkânı da içinde barındırdığı mutlaka ifade edilmelidir. Kriz dönemleri, toplumsal taleplere verilen cevaplar çerçevesinde, siyasî sorumluluğun yeniden biçimlenmesi için önemli dönüm noktaları olarak görülmelidir. Konuya bu açıdan bakmak ve çalışmadaki sorgulamaları, değişim için gösterilen belirli bir zihinsel çaba olarak değerlendirmek herhalde mazur görülebilir.

KAYNAKLAR

- Arendt, H. (1994). *İnsanlık durumu* (B. S. Şener, çev.). İletişim Yayınları.
- Berenschot, W., & Aspinall, E. (2020). How clientelism varies: comparing patronage democracies. *Democratization*, 27(1), 1–19. <https://doi.org/10.1080/13510347.2019.1645129>
- Çamurcuoğlu, G. (2021). Ortak yarardan kamu yararına. *Selçuk Üniversitesi Hukuk Fakültesi Dergisi*, 29(3), 2235–2265.
- D'eraimo, M. (2013). Populism and the new oligarchy. *New Left Review*, 82, 5–28.
- Farazmand, A. (2007). *Strategic public personnel administration: Building and managing human capital for the 21st century (Vol.2)*. Praeger.
- Freud, S. (1975). *Kitle psikolojisi* (K. Şipal, çev.). Bozak Yayınları.
- Gramsci, A. (1971). *Selections from the prison notebooks of Antonio Gramsci* (Q. Hoare & G. N. Smith (çev.)). International Press.
- Hobbes, T. (1993). *Leviathan* (S. Lim, çev.). Yapı Kredi Yayınları.
- Huang, J., Jacoby, S., Strickland, M., & Lai, K. K. R. (2016). Election 2016: Exit polls. *The New York Times*.
- Jager, A. (2017). The semantic drift: Images of populism in post-war American historiography and their relevance for (European) political science. *Constellations*, 24(3), 310–323.
- Jenkins, R. (2014). *Social identity* (4. Edition). Routledge.
- Laclau, E. (1983). "Socialism," the "people," "democracy": The transformation of hegemonic logic. *Social Text*, 7, 115–119.
- Laclau, E. (2007). *Popülist akıl üzerine* (N. B. Çelik, çev.). Epos.
- Lefort, C. (1986). *The political forms of modern society: Bureaucracy, democracy, totalitarianism* (J. B. Thompson (ed.)). MIT Press.

- Madsen, D., & Snow, P. G. (1991). *The charismatic bond: Political behavior in time of crisis*. Harvard University Press.
- McCarthy, T. (2020, Haziran 15). As virus cases rise in states where Trump won, Republican attitudes may shift. *The Guardian*. <https://www.theguardian.com/world/2020/jun/15/republican-coronavirus-skepticism-may-shift-cases-rise-states-trump-won>
- Mills, W. (1974). *İktidar seçkinleri* (Ü. Oskay, çev.). Bilgi Yayınevi.
- Mudde, C., & Kaltwasser, C. R. K. (2019). *Popülizm: Kısa bir giriş* (E. S. Türközü, çev.). Nika Yayınevi.
- Müller, J.-W. (2019). *Popülizm nedir?* (O. Yıldız, çev.; 3. Baskı). İletişim Yayınları.
- Öztaş, G. G. (2020). Sağ popülist liderler ve pandemi. Ş. Yenen & S. Badur (Ed.), *Pandemi ve covid-19 içinde* (ss. 428–447). Ayrıntı Yayınları.
- Pollack, N. (1965). Fear of man: Populism, authoritarianism, and the historian. *Agricultural History*, 39, 59–67.
- Ranciere, J. (2016). *Siyasalın kıyısında* (A. U. Kılıç, çev.; 2. Baskı). Metis.
- Rousseau, J.-J. (2013). *Toplum sözleşmesi* (V. Günyol, çev.; 10. Basım). Türkiye İş Bankası Kültür Yayınları.
- Steiss, A. W. (2003). *Strategic management for public and nonprofit organizations*. Marcel Dekker, Inc.
- Stolberg, S. G. (2020, Haziran 7). “Pandemic within a pandemic”: coronavirus and police brutality roil black communities. *The New York Times*.
- Urbinati, N. (2019). Political theory of populism. *Annual Review of Political Science*, 22, 111–127.
- Trump, D. (2020, 29 Mayıs). CHINA!. Twitter. <https://twitter.com/realDonaldTrump/status/1266354084036194306>
- Trump, D. (2020, Haziran 1) <https://www.whitehouse.gov/briefings-statements/statement-by-the-president-39/>

Yazarların Makaleye Katkı Oranları

Yazarlar çalışmaya eşit oranda katkı sağlamıştır.